

Әбиемнең серле сандыгы

ТАТАР ХАЛКЫНЫҢ БИЗЭНУ ӘЙБЕРЛӘРЕ

Төзеде Назмиева Г.В

АЛКА - БАРЛЫК ТАТАР ХАТЫН - КЫЗЛАРЫ АРАСЫНДА ИҢ КИҢ ТАРАЛГАН БИЗӘНҮ ӘЙБЕРЕ.
АЛКАЛАРНЫҢ АЕРЫМ ТӨРЕ ӘЛЛӘ НИ ӘҖӘМИЯТЛЕ БУЛМАГАН. ҺӘРКЕМ ҮЗЕНӘ ОШАГАНЫН
САЙЛАП АЛГАН. ГОМУМӘН АЛГАНДА, ЧАГЫШТЫРМАЧА ЗУР БУЛМАГАН АЛКАЛАР ТАККАННАР

- **Чулпы** - төрле яшьтәге татар хатын-кызлары яратып куллана торган бизәнү әйбере. Аны яшүсмер чактан тага башлаганнар. Гади генә юл белән кара бауга бәйләнгән яки тоташтырып тегелгән бер-ике, кайчагында аннан да күбрәк эре көмеш акчалардан торган чулпыларны, билдән астарак төшөп торырлык итеп чәч толымнарына бәйли торган булганнар. Чәч тәңкәсе яисә тезмә - кызларның чәчләренә тага торган бизәнү әйбере. Ул 2-3 см киңлектә, 80 см озынлыкта тар гына ике киндер тукыма кисәгеннән, ефәк тасмадан яки укалы тасмадан тора.

**БЕЛЭЗЕК. БЕЛЭЗЕКЛЭР ТӨРЛЕ БУЛА: БЕРЕНЧЕСЕ ТОТАШ КИСЭКТЭН ЯСАЛГАН
ҺӘМ ЧЫЛБЫР РЭВЕШЕНДӘГЕ ИКЕ - ӨЧ ШАР ВАТЫГЫ КИСӘКЧЭЛӘРЕННЭН
ТОТАШТЫРЫП ЭШЛЭНГЭН БЕЛЭЗЕКЛЭР; ИКЕНЧЕСЕ - ТӨРЛЕ ЧЫЛБЫР
ФОРМАСЫНДАГЫ БИЗӘКЛЭРДЭН ЯСАЛГАН.**

□ Каптырма - казан татарларның төрле типтагы киң таралган бизәнү әйбере. Шулар арасынан игътибарга лаек булганын - ир - атларның күптөрле ташлардан үрөп яки чүкеп бизәлгән 5 - 7 см зурлыгындагы бил каешы каптырмасын күрсәтеп үтәргә мөмкин. Икенчесе - шулай ук киң таралган, хатын - кызларның зурлыклары белән аерылып торган камзул һәм беләзек каптырмалары.

"Во шибере" - Воротничок из золота.
Серебряные вставки, рубины, изумруды.
XIX в.

"Во шибере"
Золотые вставки, рубины, изумруды.
XIX в.

"Во шибере", серебро
Золотые вставки, рубины, изумруды.
XIX в.

Воротничок из золота и серебра.
Серебряные вставки, рубины, изумруды.
XIX в.

Пара серебристых колец с золотыми
вставками, рубинами, изумрудами.
XIX в.

Серебряные кольца с золотыми
вставками, рубинами, изумрудами.
XIX в.

Из украшений женской одежды примечательны старинные шейные украшения - во шибере (парные застежки, подвески). Это парные застежки со стилизованными орнаментальными и фигурными бляшками и крупными подвесками. Застежки пришивались к поясу или к поясам корсетов, прикреплялись на шее свободно по рубашке. Носились они иногда попарно, иногда попарно и попарно. Во шибере подвешивались на 1 или 2 нити системы только по застежкам и по подвескам с цепочками. Подвески бывали с цепочкой на от одной до трех - это длинные во шибере - и от пяти до десяти цепочек, которые носились попарно. Наиболее распространены с двумя цепочками.

Во шибере состоят из трех частей: застежки, прикрепляющейся к корсету, цепочки, спускающейся до середины груди, и крупных подвесок блях, завершающих цепочку. Застежки обычно состоят из двух створок с крючком и петлей. Формы их - как стилизованный, так и скандинавский - довольно разнообразны. Это кольца, прямоугольные, овальные и др. Многие во шибере старинные носились с украшениями, стилизованными, асимметричными и др. На застежках во шибере особенно художественно резаны в скандинавском, украинском и др. странах. Как правило, крупные камни круглой, овальной или квадратной формы со скругленными или заостренными углами размещались поперек створок застежки.

ЙӨЗЕК-ТАТАР КЫЗЛАРЫНЫН ЯРАТКАН БИЗӘНҮ
ӘЙБЕРЕ БУЛГАН. БАЙ ХАТЫН КЫЗЛАРЫ АНЫ
КӨНЛЕККӘ КИСӘ, АВЫР ХӘЛЛЕЛӘРӘ БӘЙРӘМДӘ
ГЕНӘ КИЯ АЛГАН.
АЛАР АЛТЫННАН, КӨМЕШТӘН ЭШЛӘНГӘН.
КЫЙММӘТЛЕ ТАШЛАРДАН КУЕЛГАН. КЫЗЫЛ,
ЗӘНГӘР ТАШЛЫЛЫЛАРЫ АЕРУЧА ЯРАТЫЛЫП
КИЕЛГӘН. ШУЛАЙ УК БИЗӘКЛЕ , ТӨРЛЕ ЯЗУЛЫ ДА

□ **Хәситә - татар хатын - кызларының киң таралган бизәнү әйбере булып санала. Аны сул жылкә аркылы уң кулга кигәннәр һәм ул, орден тасмасы кебек, күкрәкне әйләндереп алган. Гадәттә, хәситәне 5 - 10 см киңлектәге, 30 - 35 см озынлыктагы тар буын формасында, тотрыклы һәм каты булып торсын өчен аскы өлешенә катыргы куеп, төсле (еш кына сары төстәге) тукумадан теккәннәр. Аның култык астына туры килгән урынына дога язылган янчык (бөти) тегеп куя торган булганнар.**

МУЕСАЛАР-ШУЛАЙ УК ТӨРЛЕ БУЛГАН ҺӘМ БИЗӘНУ ӘЙБЕРЛӘРЕ АРАСЫНДА КИҢ
ТАРАЛГАН.АЛАР ТӨРЛЕ КЫЙММӘТЛЕ ТАШЛАРЛАДАН ЭШЛӘНГӘН.ТӨРЛЕ ФОРМАЛАРДА
БУЛГАН.АЛЛЫ-ГӨЛЛЕ МУЕСАЛАР ТАТАР КЫЗЛАРЫНА БИК КИЛЕШ

Брошки-иң кыйммәтле бизәнү әйберләренең берсе.бай хатын кызлары ғына үзләренә бу байлықларны рөхсәт итә алганнар.алар шулай ук алтын көмөштән эшләнгән. төрле матур бизәкләр төшерелгән.

МЕНЭ АЛАР НИЧЕК МАТУР КҮРЕНГЭННЭР

